

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО АНАТОМІВ, ГІСТОЛОГІВ, ЕМБРІОЛОГІВ ТА ТОПОГРАФОАНАТОМІВ УКРАЇНИ»
КАФЕДРА ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ
ІНСТИТУТ НЕЙРОІМУНОЛОГІЇ СЛОВАЦЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК, БРАТИСЛАВА, СЛОВАЧЧИНА
LITHUANIAN UNIVERSITY OF HEALTH SCIENCES, KAUNAS, LITHUANIA
VILNIUS UNIVERSITY, VILNIUS, LITHUANIA
FACULTY OF PHYSICS, SOFIA UNIVERSITY "ST. KLIMENT OHRIDSKI", SOFIA, BULGARIA
SCIENTIFIC RESEARCH CENTER OF MEDICAL BIOPHYSICS, SOFIA, BULGARIA

**«МОРФОГЕНЕЗ ТА РЕГЕНЕРАЦІЯ»
(IV ЖУТАЄВСЬКІ ЧИТАННЯ)**

**«MORPHOGENESIS AND REGENERATION»
(IV ZHUTAEV'S READINGS)**

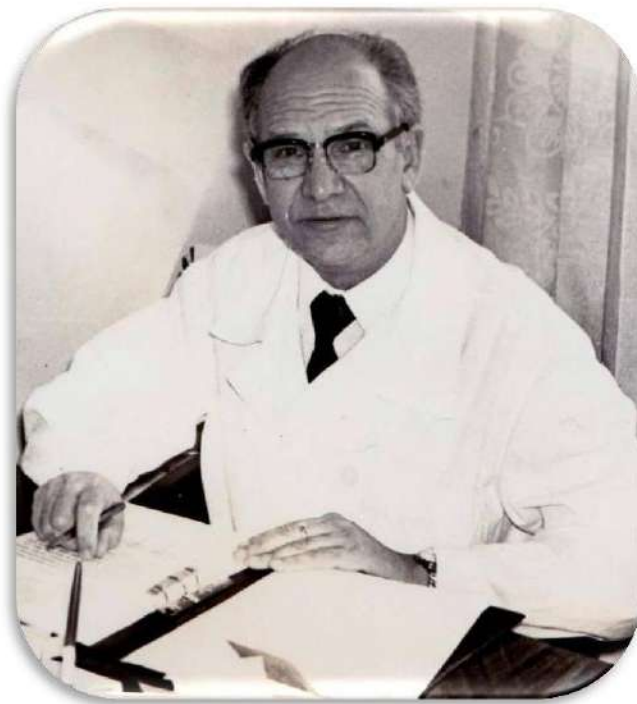
Proceedings of Ukrainian scientific-practical
conference with international participation

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

APRIL 18-19, 2024.

18-19 КВІТНЯ, 2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО АНАТОМІВ, ГІСТОЛОГІВ, ЕМБРІОЛОГІВ ТА ТОПОГРАФОАНАТОМІВ УКРАЇНИ»
КАФЕДРА ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ
ІНСТИТУТ НЕЙРОІМУНОЛОГІЇ СЛОВАЦЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК, БРАТИСЛАВА, СЛОВАЧЧИНА
LITHUANIAN UNIVERSITY OF HEALTH SCIENCES, KAUNAS, LITHUANIA
VILNIUS UNIVERSITY, VILNIUS, LITHUANIA
FACULTY OF PHYSICS, SOFIA UNIVERSITY "ST. KLIMENT OHRIDSKI", SOFIA, BULGARIA
SCIENTIFIC RESEARCH CENTER OF MEDICAL BIOPHYSICS, SOFIA, BULGARIA

МАТЕРІАЛИ

**ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇЗ
МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**«МОРФОГЕНЕЗ ТА РЕГЕНЕРАЦІЯ»
(ІV ЖУТАЄВСЬКІ ЧИТАННЯ)**

ПОЛТАВА

18-19 квітня 2024 року

EDITORIAL BOARD

Shepitko V. – Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Histology, Cytology and Embryology, Poltava State Medical University, Ukraine

Stetsuk Ye. – PhD in Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Histology, Cytology and Embryology, Poltava State Medical University, Ukraine

Lysachenko O. – PhD in Biological Sciences, Associate Professor of the Department of Histology, Cytology and Embryology, Poltava State Medical University, Ukraine

Boruta N. – PhD in Biological Sciences, Associate Professor of the Department of Histology, Cytology and Embryology, Poltava State Medical University, Ukraine

Vilkhova O. – PhD in Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Histology, Cytology and Embryology, Poltava State Medical University, Ukraine

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Шепітько В. – д.мед.н., професор закладу вищої освіти, завідувач кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету, Україна

Стецук Є. – к.мед.н., доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету, Україна

Лисаченко О. – к.б.н., доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету, Україна

Борута Н. – к.б.н., доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету, Україна

Вільхова О. – к.мед.н., доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету, Україна

Proceedings of Ukrainian scientific-practical conference with international participation “Morphogenesis and regeneration” (IV Zhutaiev readings). – Poltava 2024, Ukraine. – 349 p.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Морфогенез та регенерація» (IV Жутаєвські читання) – Полтава, 2024, Україна. – 349 с.

**ACTUAL PROBLEMS OF TEACHING MORPHOLOGICAL
DISCIPLINES**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ МОРФОЛОГІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН**

3. Месоєдова В.А. Студентський науковий гурток на кафедрі клінічної анатомії та оперативної хірургії як шлях до вдосконалення професійних навиків майбутнього лікаря / В. А. Месоєдова // Медична освіта. 2018. № 1. С. 91-94.

4. Шепітько В.І. Діяльність студентського наукового товариства є першим кроком підготовки висококваліфікованих спеціалістів / В.І. Шепітько, Н.В. Борута, Є.В. Стецук, Т.А. Скотаренко, А.С. Григоренко // «Priority directions of science and technology development» 25-27.10.2020, Kyiv, Ukraine. 2020. 1017 p.

5. Шепітько В.І. Вплив студентських наукових гуртків вищої школи на процес становлення та формування молодого науковця / В.І. Шепітько, Н.В. Борута, Є.В. Стецук, О.В. Вільхова, Т.А. Скотаренко // III Міжнародна науково-практична конференція «Priority directions of Science and technology development». – Kyiv, Ukraine, 22-24 November 2020. – С. 719-723.

6. Шепітько В.І. Діяльність студентського наукового гуртка на кафедрі гістології, цитології та ембріології УМСА / В.І. Шепітько, Н.В. Борута, Є.В. Стецук, О.С. Якушко, А.В. Волошина, І.М. Донець // «Science and Education: problems, Prospects and Innovations» 4-6 November 2020, Kyoto, Japan. 2020. 746 p.

УДК: 378.147:614.25

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

¹Тарасенко Я.А., ¹Тихонова О.О., ¹Черно В.С., ²Сербін С.І.,

²Дубина С.О., ²Калюжна В.В.

¹Полтавський державний медичний університет

Полтава, Україна

²Донецький національний медичний університет

Лиман-Кропивницький, Україна

На сучасному етапі підготовка конкурентоспроможних фахівців медичного профілю потребує розвитку інформаційно-пізнавальної самостійності здобувачів за допомогою інноваційних технологій, а саме – технології розвитку критичного мислення.

Ключові слова: *критичне мислення, медична освіта.*

At the modern stage preparation of competitive specialists in the field of medicine demands the development of cognitive independence of students with the help of innovative technologies, namely – technologies of development of critical thinking.

Key words: *critical thinking, medical thinking.*

На сучасному етапі розвитку суспільства ціннісна складова вищої медичної освіти та лікарської діяльності є основою професійної компетентності спеціаліста медичного профілю.

У сучасних умовах необхідно використовувати такі інноваційні технології, які б сприяли розвитку інформаційно-пізнавальної самостійності студентів, активізації їх самоосвітньої компетенції, за яких процес засвоєння знань відбувається повноцінно при включенні механізмів розвитку особистості. Інформаційно-пізнавальна самостійність пов'язана із змінами уявлень студентів про процес навчання та своє місце в ньому, з переходом від споживання інформації до її самостійного активного осмислення [1, 2].

У зв'язку з цим особливого значення набуває технологія розвитку критичного мислення, що забезпечує якісне засвоєння навчального матеріалу та формування необхідних професійних компетенцій майбутнього лікаря.

Для розкриття сутності цієї технології необхідно насамперед звернутися до поняття «критичне мислення». Так, американський психолог Д. Клустер для визначення критичного мислення пропонує такі п'ять характеристик.

По-перше, критичне мислення є самостійним мисленням. Коли заняття будується на принципах критичного мислення, кожен формулює свої ідеї, оцінки та переконання незалежно від інших. Ніхто не може критично думати за нас, ми робимо це виключно для самих себе. Отже, мислення може бути критичним лише тоді, коли воно має індивідуальний характер.

По-друге, інформація є відправним, а не кінцевим пунктом критичного мислення. Знання створює мотивування, без якого людина не може мислити критично.

По-третє, критичне мислення починається з постановки питань та з'ясування проблем, які потрібно вирішити. Справжній пізнавальний процес на будь-якому його етапі характеризується прагненням здобувача освіти вирішувати проблеми та відповідати на питання, що виникають з його власних інтересів та потреб.

По-четверте, критичне мислення прагне переконливої аргументації. Критично мисляча людина знаходить власне рішення проблеми та підкріплює це рішення розумними, обґрунтованими доказами. Вона також усвідомлює, що можливі інші рішення тієї ж проблеми, і намагається довести, що обране рішення логічніше і раціональніше за інші.

І, нарешті, по-п'яте, критичне мислення є соціальне мислення. Будь-яка думка перевіряється і відточується, коли нею діляться з іншими [3].

Студент із розвиненим критичним мисленням це: самоорганізований суб'єкт освітнього процесу, здатний до власної освітньої діяльності, що характеризується: свободою вибору освітніх траєкторій та шляхів вирішення завдань професійного становлення; продуктивною взаємодією викладача та студента, їх взаємозбагаченням; рефлексією, усвідомленням та виробленням її цілей; актуалізацією проблеми особистісних досягнень, що ґрунтуються на усвідомленні своєї унікальності, самоцінності; креативним прогнозуванням, орієнтованим на вироблення студентом

усвідомлених планів, сценаріїв своєї майбутньої професійної життєдіяльності [4].

Одне з основних положень цієї технології – три фази навчального заняття: виклик, осмислення, рефлексія.

Організація роботи на стадії виклику (процес актуалізації наявних знань та уявлень про предмет вивчення) передбачає створення мотивації для отримання знань, дозволяє сформувати пізнавальний інтерес, визначити цілі розгляду теми.

На стадії осмислення (реалізації сенсу) вводиться та систематизується нова інформація, студенти вчаться формулювати питання зі співвіднесенням старої та нової інформації.

На стадії рефлексії (роздуми) закріплюються нові знання, змінюється уявлення про матеріал, що вивчається, визначається напрямок подальшого вивчення теми. Така побудова самоосвітньої діяльності допомагає їм цілісно осмислити нові знання, сформувати власне ставлення до матеріалу, що вивчається [5].

Для медичного закладу вищої освіти проблема розвитку критичного стилю мислення у студентів потребує особливої уваги. Критичність розуму вкрай необхідна у всіх ланках освітнього процесу та майбутньої професійної діяльності лікаря, оскільки всюди потрібний аналіз, порівняння, узагальнення та заперечення.

Метою реалізації технології розвитку критичного мислення у самоосвітньому просторі медичного закладу вищої освіти є формування власного критичного погляду на світ, розвиток здатності формулювати свою думку у процесі пошуку відповідної інформації; осмислене та об'єктивне оцінювання якості цієї інформації; зміна своїх поглядів при виявленні нового та достовірного.

Методологічну основу технології розвитку критичного мислення становлять особистісно-діяльнісний та аксіологічний підходи. Принципово

важлива ідея цінності особистості та її розвитку, процесу самопізнання, саморозвитку, самоосвіти та самовираження, що дозволяє використовувати цю технологію в освітній діяльності із суб'єкт-суб'єктними, партнерськими взаєминами між викладачем та студентами, між студентами. Ця технологія орієнтована не лише на відповідальність студента перед собою, а й перед іншими учасниками навчального процесу.

Прийоми розвитку критичного мислення актуалізують самостійну пошукову активність студентів, перетворюють заняття на захоплюючу гру, підвищуючи мотивацію. Особливе значення мають навички критичного мислення у ситуаціях вибору, коли студент має усвідомлено ухвалити рішення. Стратегії уможливають постійне підвищення продуктивності освіти, особистої та професійної результативності кожного студента.

Однією з найбільш ефективних форм організації навчання, що сприяє формуванню критичного мислення студентів медичного вузу, є командна форма організації навчання (як групова форма організації навчання).

Обґрунтування доцільності формування критичного мислення студентів складається з двох взаємозалежних аспектів. З одного боку, формування критичного мислення через навчання у командах підвищує ефективність навчального процесу в цілому, а з іншого - є найважливішою умовою для вдосконалення загальної та професійної підготовки фахівців, котрі мають працювати в групі однодумців, кожен з яких - творча особистість, що володіє високою культурою критичного мислення.

Вміння формувати творче та критичне мислення та навчати цим видам студентів визначає рівень професійної компетентності викладача. Від того, як викладач зможе навчати студентів критично мислити, забезпечити сприйняття, запам'ятовування, розуміння, осмислення та інші розумові процеси залежить продуктивність діяльності студентів, а, отже, і ефективність самого процесу навчання. Таким чином, критичне мислення є

необхідною складовою професійної компетентності викладача вищої школи, який також направляє студентів у русло критичного мислення. Оскільки це мислення соціальне і найповніше виявляється при публічному виступі, дискусії, суперечці, то вирішення групових завдань, коли відбувається взаємодія викладача зі студентами та студентів між собою, краще, ніж індивідуальні заняття. Студенти є рівноправними учасниками освітнього процесу і сприймають навчання як обмін досвідом між ними та викладачем.

Таким чином, становлення суб'єктності студентів медичних закладів вищої освіти передбачає актуалізацію особистісного ставлення студента до майбутньої професійної діяльності, прийняття ним суб'єктної позиції, формування професійно значущих якостей, професійної свідомості та готовності до безперервної самоосвіти [1, 5].

Технологія розвитку критичного мислення, що використовується у самоосвітній діяльності, виступає засобом становлення суб'єктності студентів медичного закладу вищої освіти та дозволяє:

- ✓ орієнтувати освітній процес на особистісно-професійний розвиток майбутнього лікаря з урахуванням його ціннісних орієнтацій, прагнень та можливостей;
- ✓ збільшити частку суб'єктної творчості та вільного вибору варіантів пошуку інформації;
- ✓ розширювати межі самодослідження та самовдосконалення студента шляхом уміння здійснювати рефлексивно-оцінний аналіз самостійної освітньої діяльності.

Список літератури

1. Новіков В.М., Ткаченко П.І., Резвіна К.Ю., Хатту В.В., Попело Ю.В. Технології критичного мислення у вищій школі / Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 35 березня 2021 р. – Полтава, 2021. – С. 191-193

2. Тарасенко Я.А., Тихонова О.О., Костиленко Ю.П., Устенко Р.Л., Пілюгін А.В. Роль інновацій у медичній освіті за новими стандартами / Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 30 березня 2023 р. – Полтава, 2023. – С. 246–248

3. Павлова О.Л., Ларічева Л.В. Методика розвитку критичного мислення у вищій школі // Проблеми сучасної освіти. 2020.- № 10. - С. 133-138.

4. Філіпович В.М., Подлесна Г.В., Заїка Т.П. Формування критичного мислення здобувачів вищої освіти / Наукові перспективи. – 2022. - №6. – С. 596-610

5. Гарвасюк О.В., Іліка В.В., Гуз Л.О., Кулачек В.Т., Малайко С.С. Формування критичного мислення у студентів-медиків як складова навчального процесу у закладі вищої освіти / Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2023. – Т. 23 (4). – С. 273-277.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ГІСТОЛОГІЇ У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

**Тірон О.І., Кувшинова І.І., Маркова О.О., Ляшевська О.О.,
Бреус В.Є., Целух В.А.**

Одеський національний медичний університет

Одеса, Україна

Теперішнім часом дистанційного навчання протягом тривалого воєнного положення викладання гістології у медичному університеті стикається з багатьма проблемами на своєму шляху, що може призводити до недостатнього розуміння матеріалу здобувачами вищої освіти та зниження ефективності засвоєння навчального курсу.

<p>Пелипенко Л.Б., Волошина О.В., Левченко О.А., Данилів О.Д. (Полтава, Україна)</p> <p>ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОГО ГУРТКА ЯК ФОРМА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ</p>	
<p>Тарасенко Я.А., Тихонова О.О., Черно В.С., Сербін С.І., Дубина С.О., Калюжна В.В. (Полтава, Лиман-Кропивницький, Україна)</p> <p>РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ</p>	304
<p>Тірон О.І., Кувшинова І.І., Маркова О.О., Ляшевська О.О., Бреус В.Є., Целух В.А. (Одеса, Україна)</p> <p>АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ГІСТОЛОГІЇ У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ</p>	310
<p>Черняк В.В., Прилуцький О.К., Филенко Б.М., Ройко Н.В., Макєєнко В.І., Мустафіна Г.М. (Полтава, Україна)</p> <p>ОСОБЛИВОСТІ ПРОФІЛІЗАЦІЇ ТА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ</p>	313
<p>Шарлай Н.М., Соколенко В.М., Весніна Л.Е., Павленко Г.П., Шевченко К.В., Єрошенко Г.А., Григоренко А.С., Тончева К.Д. (Полтава, Україна)</p> <p>ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ</p>	320
<p>Шепітько В.І., Борута Н.В., Стецук Є.В., Лисаченко О.Д., Пелипенко Л.Б., Волошина О.В., Левченко О.А., Данилів О.Д. (Полтава, Україна)</p> <p>ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ - ГОЛОВНИЙ ОРІЄНТИР У ЯКІСНІЙ ОСВІТІ НА КАФЕДРІ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ</p>	326

Посилання на сторінку конференції:

<https://sites.google.com/d/1DmIBAK6SsNrXSEX1yiQrddyl4vcRyeFv/p/1AAPF5sEPIOeEwQU1j1ZUrGIZjtVd0fl8/edit>

Редакційно-видавничий відділ закладу вищої освіти Полтавського державного
медичного університету, м. Полтава, вул. Шевченка, 23, м. Полтава, 36011.
Свідоцтво державного комітету телебачення і радіомовлення України Серія ДК № 7733
від 08.02.2023 р.